

Tisková zpráva Social Watch Česká republika 2019

ČESKÁ REPUBLIKA 2019. DROBNÝMI KRŮČKY KE SPOLEČENSKÉMU A EKOLOGICKÉMU KOLAPSU.

(Praha, 18. 9. 2019) **Jak se daří naplňovat Cíle udržitelného rozvoje OSN, ke kterým se Česká republika v roce 2015 zavázala? Zpráva obsahuje report a doporučení z šesti oblastí, na které se v letošním roce zaměřil monitoring OSN. Jedná se o vzdělávání, ekonomiku, nerovnosti, klima, zajištění míru a mezinárodní partnerství.**

Zpráva vychází u příležitosti 74. zasedání Valného shromáždění OSN a Globální klimatické stávky, která 20. 9. upozorní na vážný stav klimatu a na nutnost přijmout co nejrychleji opatření k omezování dopadů klimatické změny. Otázka změn klimatu je také klíčová pro naplnění lidských práv po celém světě.

Vzdělání. Hrozí omezování maturitního vzdělávání ve prospěch levné pracovní síly. Dosud nebyl proveden oficiální průzkum dopadu zavedení státních maturit a z nezávislého průzkumu *Maturitní data - odtajněno* vyplývá, že se zvýšil počet neúspěšných pokusů o dokončení studia. V některých regionech se v posledních letech zvyšují počty žáků s nedokončenou základní školní docházkou. Stále hrozí segregace ve vzdělávání a tvoří se romské a neromské třídy i celé školy. Zavedení povinného posledního roku předškolní výuky je složitě vymahatelné. Těžko se k němu dostávají zvláště děti z rodin s nejistým bydlením, které často potřebují předškolní přípravu nejvíce. V rámci celého vzdělávacího systému je velmi vysoká provázanost úrovně dosaženého vzdělání se statusem rodiny, potenciál části obyvatelstva je tlumen nevhodnými socio-ekonomickými podmínkami. Social Watch doporučuje zvýšit motivaci učitelů k proměnám vzdělávání, snížení počtu žáků ve třídách a zvýšení odborné podpory škol.

Ekonomika. Hlavním tahounem růstu zůstává poptávka domácností. Nicméně ukazatel HDP nadhodnocuje realitu, která je díky velkým odlivům financí z ekonomiky skromnější. Dynamika růstu mezd pozitivně ovlivňuje především nárůst příjmů nižších příjmových vrstev. V evropském srovnání však patří české příjmy k nejnižším. Česká ekonomika stále bojuje s fenoménem levné práce. I když ČR úspěšně plní závazky ve snižování nezaměstnanosti, včetně nezaměstnanosti mladých, přibližování příjmů starým členskými zemím EU se daří jen velmi pomalu. Vymanit ČR z pasti středního příjmu se nemůže podařit dovozem levné pracovní síly ani omezováním dostupnosti vzdělání. ČR musí naopak připravit strategii pro posílení finální výroby a navýšení přidané hodnoty v ekonomice. Chybí podpora

demokratických forem podnikání. Je třeba vyrovnat daňový mix, který zatěžuje nadměrně především nízkopříjmové skupiny a to skrze nepřímé daně.

Nerovnosti. Bezmála 10 % obyvatel České republiky je v exekucích. Jejich situaci zhoršuje nedostatečný insolvenční zákon a nízká úroveň nezabavitelného minima, která neumožňuje lidem v exekuci pokrýt náklady na živobytí a vytlačuje je do šedé ekonomiky. Ve společnosti panuje platová nerovnost. Dvacet procent bohatší části populace má téměř čtyřikrát větší příjem, než dolních 20 %. Podle Českomoravské konfederace odborových svazů by nejnižší mzda měla dosáhnout v roce 2020 patnáct tisíc korun. Příjmová chudoba se v roce 2018 týkala 9,6 % domácností s dětmi a z toho 30 % bylo rodin s jedním dospělým (samoživitelek a samoživitelů). Nerovné postavení žen vůči mužům vyjadřuje o 5000 Kč nižší medián mezd u žen než u mužů. Ženy se také v 70 % starají o zdravotně postižené a děti, jsou častěji nuceny k částečným úvazkům, a proto pobírají v průměru o 2000 Kč nižší důchod. Ministerstvo práce a sociálních věcí namísto řešení akutních problémů připravuje návrh na reorganizaci vyplácení dávek na bydlení, který by mohl ohrozit rodiny žijící už nyní ve velmi nestabilní situaci.

Ochrana klimatu. Česká vláda nepodniká žádné kroky k zastavení klimatické změny, spíše naopak. Schválila rozšíření hnědouhelného dolu Bílina a prodloužení jeho provozu. Nevyužila šance představované novými regulacemi znečištění a místo toho schválila udělení emisních výjimek. Elektrárna Chvaletice tak může do ovzduší vypouštět více rtuti. Podobnou výjimku by v budoucnu mohla dostat také nejšpinavější elektrárna Počeradý, pokud vláda nezastaví její plánovaný prodej Pavlu Tykačovi. Je nutné co nejdříve přijmout opatření k ukončení těžby a spalování uhlí v ČR, přičemž součástí transformace musí být zajištění stability a pracovních míst v ohrožených oblastech. Česká republika by měla přestat investovat do výstavby a podpory fosilního průmyslu a zaměřit se na rozvoj udržitelné dopravy, energetiky a zemědělství.

Mír a spravedlnost. Česká Agenda 2030 obsahuje jen nekonkrétní deklarace vztahující se na rizikový vývoz zbraní. Namísto posilování míru a snah o mírová řešení se vede diskuse o navyšování výdajů na zbrojení. Stát financuje vzdělávací programy na militarizaci mládeže a to především prostřednictvím programu s cynickým názvem POKOS. Válku představuje jako dobrodružství, používání zbraní jako formu zábavy. Chybí upozornění na hrůzy války a rizika boje, stejně jako výchova k nenásilným a mírovým řešením konfliktů. V roce 2018 byl vyvezen válečný materiál za 545,5 mil. Eur. Pokračují vývozy zbraní do autoritářských režimů a zemí hrubě porušujících lidská práva. Jde o Egypt, Vietnam, Izrael a především Saudskou Arábii a Spojené arabské emiráty, které vedou válku v Jemenu a mají na svědomí jednu z nejhorších humanitárních katastrof. Ministerstvo zahraničních věcí, které má za úkol posuzovat dodávky zbraní, samo doporučuje jako výbornou destinaci k prodeji válečného materiálu například Demokratickou republiku Kongo, která se zmítá v lokálních konfliktech a bojích paramilitárních skupin o nerostné suroviny.

Partnerství. Česká republika se zavázala k navýšení finančních prostředků na 0,33 % HND na rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc. Tento závazek se plnit nedaří a naopak se výdaje snižují a nadále oscilují kolem 0,13 % HND. Česká rozvojová spolupráce je kritizována pro svou malou transparentnost, fragmentaci, nízkou efektivitu a kvůli přílišnému prosazování firemních zájmů. Ekumenická akademie ve spolupráci s Eurodad vypracovala studii na téma úvěrové politiky a odpouštění dluhů nejchudším zemím, což je nedílnou součástí rozvojové politiky i součástí Cílů udržitelného rozvoje. Česká republika však využívá odpouštění dluhů chudých zemí spíše jako výhodný obchod pro některé firmy, než jako rozvojový nástroj.

Autoři: Václav Drozd, Bohumil Kartous, Ondřej Lánský, Arnošt Novák, Robert Stojanov, Hana Svačinková, Ilona Švihlíková, Stanislava Tomková.

Více informací, editoři zprávy:

Magdaléna Šípka, tel.: 732 975 289, e-mail: magdalena.sipkova@gmail.com

Tomáš Tožička, tel.: 603 866 054, e-mail: tomas.tozicka@educon.cz